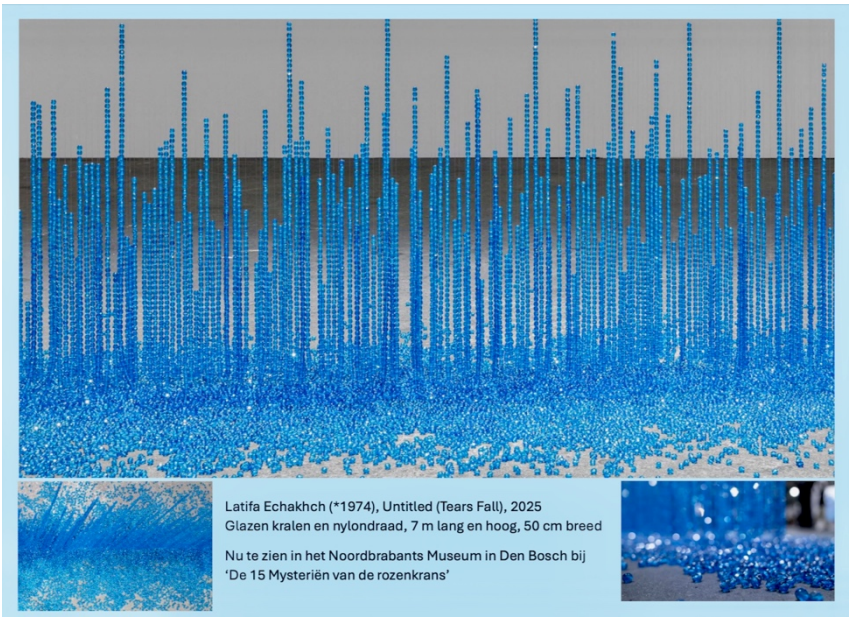
-

25 oktober 2026
Rien Wattel
Serie: Waarheid
Thema: Hoe waarachtig leven wij?

Lezing: Handelingen 9, 1-9 en 17, 18
Intussen bedreigde Saulus de leerlingen van de Heer nog steeds met de dood. Hij ging naar de hogepriester met het verzoek hem aanbevelingsbrieven mee te geven voor de synagogen in Damascus, opdat hij de aanhangers van de Weg die hij daar zou aantreffen, mannen zowel als vrouwen, gevangen kon nemen en kon meevoeren naar Jeruzalem. Toen hij onderweg was en Damascus naderde, werd hij plotseling omstraald door een licht uit de hemel. Hij viel op de grond en hoorde een stem tegen hem zeggen: 'Saul, Saul, waarom vervolg je mij?' Hij vroeg: 'Wie bent u, Heer?' Het antwoord was: 'Ik ben Jezus, die jij vervolgt. Maar sta nu op en ga de stad in, daar zal je gezegd worden wat je moet doen.' De mannen die met Saulus meereisden, stonden sprakeloos; ze hoorden de stem wel, maar zagen niemand. Saulus kwam overeind, en hoewel hij zijn ogen open had, kon hij niets zien. Zijn metgezellen pakten hem bij de hand en brachten hem naar Damascus. Drie dagen lang bleef hij blind en at en dronk hij niet. (…)
Ananias vertrok en ging naar het huis, waar hij Saulus de handen oplegde, terwijl hij zei: 'Saul, broeder, ik ben gezonden door de Heer, door Jezus, die aan u verschenen is op de weg hierheen, om ervoor te zorgen dat u weer kunt zien en vervuld wordt van de heilige Geest.' Meteen was het alsof er schellen van Saulus' ogen vielen; hij kon weer zien, stond op en liet zich dopen

Inleiding bij Zonder titel (het vallen van de tranen)
In Den Bosch in het Noord-Brabants Museum is nu de expositie te zien 'De 15 Mysteriën van de rozenkrans'. Met 15 monumentale schilderijen uit de Sint-Pauluskerk in Antwerpen, onder andere van Rubens, van Dyck. Bidden met de rozenkrans doen mensen om het leven Maria te ervaren. Het gaat dan om de zeven vreugden en zeven smarten van Maria. Die droevige zijn bv. Jezus die in doodsangst bidt tot zijn hemelse Vader; en Jezus met de doornenkroon. Naast die oude schilderijen is er ook hedendaagse kunst te zien, bv. kralen van Maria Roosen en dit werk van Latifa Echakhch. Beide kunstenaars werken met herinneringen en rituelen rond verlies en steun. Latifa Echakhch (1974), is een Marokkaans-Franse kunstenaar die in Zwitserland werkt. Kijken naar dit werk: Untitled (Tears Fall) uit 2025 bestaat uit honderden glinsterende nylondraden met duizenden glazen kralen, waarvan al heel veel zijn gevallen. De titel 'Tears Fall' (tranen vallen) gaat over verdriet en verlies. Toch is niet alles al verloren. Onderaan ontstaat een helblauwe vloedgolf, die als een waterval weer opspat. Het werk combineert zo verdriet en hoop. De kralen roepen het herhalende karakter van het bidden met een gebedssnoer op.

-

Maria huilde omdat ze zag hoe er op haar zoon gereageerd werd. De weerstand die hij opriep. Als een vreemdeling tussen de mensen. Maar haar tranen werden ook een bron van hoop en kracht: Maria bleef hem steunen, bv. bij het kruis. Ze bleef ook later: op alle iconen van Hemelvaart en Pinksteren staat Maria tussen de apostelen. Zo ging ze een weg: een weg van verandering, openstaat en verbonden zijn, en doorzetten!
Voor ons: pleidooi verdriet ook ruimte te geven, niet te snel verder willen. Wel het aandurven ook anders naar je situatie te kijken, ook weer toekomst te zien, hoop te krijgen. Jezus volgen vraagt niet om fanatiek-zijn maar om gelovig hoopvol en creatief te zijn op zijn en onze weg, want dat zijn we: mensen die een weg gaan, en ook 'mensen van de weg'!

Overweging
Zegt de naam Engelen u nog wat? Engelen, het dorp bij Den Bosch. Op een ochtend eind juli was daar op veel ramen 'hoer', 'slet' en 'teef' gekalkt. Allemaal ramen met de poster 'Samen leven'. U kent ze misschien wel: Vluchtelingenwerk had die laten maken om ook de zwijgende Nederlanders mee te laten praten over asielzoekerscentra, om ruimte te maken voor een andere kijk erop.
Heel Nederland was in shock: zoiets was nog nooit gebeurd. En dat deden mannen die zeiden: asielzoekersmannen zijn een bedreiging voor onze vrouwen!
Begin september zaten Eva en Renate, twee vrouwen uit Engelen, bij Eva Jinek op tv. Engelen voelde niet meer veilig. Er stopte een geblindeerde auto's naast me, vertelde een vrouw, een raampje ging open en een man zei: 'Was jij dat met die poster? Pas maar op, we rijden rond en letten op je'.
'Wij willen opstaan voor ons dorp', zeiden de vrouwen, 'we hadden het allemaal goed met elkaar, praatje in de supermarkt, maar nu durven we niks meer te zeggen, je weet niet wie voor en tegen is'. Ze spraken ze af: we gaan op de inspraakavond van de gemeente een oproep doen om anders met elkaar om te gaan. Weer ruimte te maken voor nuances. Want, zei één van hen: 'Ik vind de plek niet goed, maar wil wel op zoek naar een andere.' Het werkte: ze kregen complimenten en er ontstond weer een gesprek.

Die vrouwen wilden een dorp waar je gewoon met elkaar praat over verschillen en elkaar in je waarde laat. Dat kan dus ineens spannend worden. Groepen sluiten elkaar uit. Dan moet je kiezen. Lastig, want we willen er wel graag bij horen. Maar onze eigen idealen en dromen willen we ook niet opgeven, onze eigen weg van waarachtig mens-zijn.
Dat is een gevaar van elke groep: de regels van de groep worden dwingend. Wil je erbij horen? Dan moet je je mening aanpassen. Of zwijgen.... Tja, soms doen we dat maar.... Lastig, zagen we in Engelen.

Soms realiseer je je dat met een schok en vallen de schellen van je ogen. Dat zagen we mooi in het bijbelverhaal over Paulus. Paulus heeft een goede joodse opleiding gehad van Gamaliël, een ruimdenkende schriftgeleerde met wel sympathie voor Jezus. Maar wat je wel vaker ziet: leerlingen worden fanatieker dan hun leermeester. Paulus vindt dat niet kunnen: de mensen van 'de weg van Jezus' zijn gevaarlijk, het klopt niet met de waarheid. Hij gaat naar Damascus, om 'de aanhangers van de weg' te arresteren en voor de Joodse rechtbank te brengen.
Mooi: blijkbaar heetten christenen toen zo: 'mensen van De Weg'. Eigenlijk veel mooier dan 'mensen van de waarheid', al heet Jezus ook zo: 'de weg, de waarheid en het leven'. Eigenlijk ook een drie-eenheid!

Dit verhaal van Paulus is ons misschien wat te spectaculair en ver weg: licht uit de hemel, een stem, Jezus zelf. Ik denk dat Paulus zich krampachtig wilde bewijzen als trouwe schriftgeleerde, vandaar die arrestaties. Maar wie zo krampachtig bezig is, doet dat vaak met een diepe angst: ik doe vast niet genoeg, ik moet méér, ik wil méér. En dat is nou net wat Jezus iedereen vertelde: je

mag er zijn, liefde maakt je angst overbodig. Dat ontdekt Paulus meteen in Damascus: hij ervaart meteen de liefde van de christenen in Damascus, Ananias noemt hem 'broeder'. Liefde, aandacht is áltijd het meest waarachtige geneesmiddel!
Mooi is dat, hoe Handelingen dat beschrijft: 'het was alsof er schellen van Saulus' ogen vielen'. Hij zág het, waar het op aan komt.

Ik moet hier ook denken aan mijn eigen soort van bekering. Als 4e of 5e jaars student theologie was ik natuurlijk druk bezig met 'waar gaat het nou vooral om bij geloven'. Op een zondag zat ik toen in de Westerkerk in Amsterdam bij een preek van Dorothee Sölle, de inspirerende Duitse theologe uit die tijd. Zij pleitte voor een concreet, sociaal-politiek geloof. Telkens viel er een zonnestraal door die hoge ramen van de Westerkerk en net op zo'n moment zei Sölle: 'Telkens als ik een reep chocola eet, besteel ik een Ghanese boer'. Ineens viel voor mij alles op zijn plek: zó concreet is geloven, geen mooie theorieën, maar álles wat ik doe, is geloof. 'Telkens als.....' Zo dichtbij ligt het allemaal: gerechtigheid, de minsten helpen, de weg van Jezus gaan. Die Ghanese boeren kregen veel te weinig voor hun cacao, alleen wíj verdienden eraan. Klinkklare diefstal! Geloof in Jezus heeft dus alles te maken met mijn boodschappenlijstje, wat ik koop en eet. Het was voor mij een soort mini-ervaring van wat Paulus overkwam, ook door die zonnestraal door het raam: zó duidelijk is het!

Dat kan taal dus met ons doen. Woorden, verhalen kunnen ons verrassen. Dus mijn overtuiging is: laten we veel luisteren naar verhalen, vooral die van ánderen. Oók en vooral buiten onze bubbel. Zo hoorde ik pas over dit boekje, Oorlog overleef je nooit alleen. Het is van Marjolein Visser, ze heeft een schrijfwerkplaats waar ze oud-vluchtelingen begeleidt in het schrijven van hun verhaal. Ze werd gevraagd in 2024 één keer zo'n les te geven in AZC Ter Apel. Het wórdt een heel jáár, elke twee weken komt ze terug. Ze begeleidt een groep kinderen en volwassenen die hun eerste jaar in Nederland zijn. Het levert aangrijpende én moedige verhalen op. Marjolein begint altijd met te vragen: waar ben je trots op? Ze vraagt niet naar hun ellende, maar juist naar wat hen sterk maakt. Ze is verrast door het grote enthousiasme waar kinderen en grote mensen mee schrijven. Ze zijn zó positief, willen graag Nederlands leren, in Nederland aan het werk, hun 2toekomst méé-organiseren. Maar ze hoort ook de onmacht, de muren, het altijd maar wachten, maandenlang, niemand die iets weet. Zónder psychologische hulp, terwijl ze vaak totaal kapot zijn van een oorlogs- of vluchttrauma. Het is zó verleidelijk u eruit voor te lezen, maar dan kan ik niet ophouden. Eén voorbeeldje: Saïd, uit Syrië. Hij volgde al onderweg online taalles, spreekt al aardig basis-Nederlands en leert dat nu aan kleine groepjes kinderen en volwassenen in Ter Apel. Waar? In het gras, in een container, in een lawaaiig gangetje. Maar die kinderen willen zó graag. Taal maakt je mens, je kunt communiceren, dat is delen – en dat wil je, juist als het niet kan en niemand luistert, of je nu in Ter Apel of Engelen woont.

Die verhalen helpen ons heel goed om te kijken vanuit de perspectieven van wie je daar hoort vertellen. Dan ga je niet net zo fanatiek als Paulus achter anderen aan jagen. Ik heb dat geleerd van de theaterman Saman Amini – ik noemde hem al eerder. Hij komt van oorsprong uit Iran, zijn ouders vluchtten met hem naar Nederland, hij woonde 5 jaar in AZC's, heel lang ook in Ter Apel, leerde daar Hollands voetballen tegen jongetjes uit een Gronings dorp en zag hoe vreemd ze hem vonden, kreeg daar een vriend waarvan de ouders nogal PVV denken, en heeft nu een Nederlands paspoort, schrijft columns in Trouw en was genomineerd voor de Nederlandse Theaterprijs. Hij zegt: ik kan dus uit ál die vijf perspectieven kijken. Ik snap dus die vriend en ook zijn moeder, die ziet dat haar dochter van 10 geen zwemles kan krijgen, de bus is wegbezuinigd, maar voor statushouders is er wél een bus. Dan, zegt Amini, ga ik daar niet tegenin, zeg geen 'ja maar...', maar zeg 'wat rot' en laat merken dat ik hun gevoel van ontheemding, je thuis verliezen, goed kan begrijpen. Waarom? Ik heb dat zelf ook meegemaakt, weet hoeveel pijn het doet als je

-

je huis en je oma en opa en vriendjes kwijt raakt. Ontheemding, je vertrouwde ‘thuis’ kwijtraken: daar zouden we meer bij stil moeten staan. Hoe kunnen we elkaar daarop herkennen en iets delen?

Als ik hem hoor praten, denk ik: ja, dat is een weg die ik wil gaan. We missen best veel: ons vertrouwde verleden, ook de vanzelfsprekendheid dat je iemand aan de lijn krijgt als je belt en niet 9 keuzetoetsen moet indrukken en daarin verdwaalt – of dat je antwoord krijgt het Nederlands in de winkel. Het is natuurlijk verleidelijk daar één groep de schuld van te geven, vluchtelingen, vreemdelingen, buitenlanders – maar doen we dan niet hetzelfde als Paulus? Achter één groep aanjagen voor ons lege gevoel, ons gemis? Laten we net zo doen als Ananias: elkaar op weg helpen om weer te kunnen zien, want van díe weg en waarheid zijn we. En vooral: laten we ook naar al die Ananiassen luisteren, uit Tarsus, Engelen, Iran. Dan is het net alsof de schellen van onze ogen vallen en er verbinding groeit!

Amen
© Rien Wattel, 25 oktober 2026

Slottekst: over waarheid en waarachtigheid:

Bij een vredesbijeenkomst

Wij zijn niet slechts met tienduizend
zei ik we zijn met meer
de doden van de twee wereldoorlogen zijn bij ons
Een journalist kwam vragen
hoe ik dat meende te weten
Heb je ze niet gezien
vraag ik de nietsvermoedende
heb je je grootmoeder niet horen jammeren
toen ze weer begonnen
woon je dan helemaal alleen
zonder dat er eens een dode langskomt
om een glas met je te drinken
denk je werkelijk dat je alleen maar jij bent?

(Dorotheé Sölle)

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl